

SAN236 Vizuální studia

vyučující/garance: Eva Šlesingerová (eslesi@fss.muni.cz),
vyučující/hosté: Jan Zálešák FaVU VUT Brno, Tomáš Ryška (Sociální antropologie
Univerzita Pardubice)

kontaktní osoba:

Eva Šlesingerová: eslesi@fss.muni.cz

Konzultační hodiny: úterky 12 – 13 hod, kancelář 349

ECTS: 6

Přednáška/seminář

.....
.....

ANOTACE:

Studijní předmět Vizuální studia je třívrstevným kurzem. Za prvé je úvodem do studia vizuální kultury, její sociologické a sociálně antropologické teorie a hlavních epistemologických pozic, z jakých v současné době vyvěrá její pojetí a analýza. Zde si všímá zejména protínání mezi sociologií/antropologií, uměním a technologiemi. Za druhé je kurz úvodem do filozofie/metodologie tvorby a interpretace vizuálních materiálů. A za třetí obsahuje i praktické workshopy a cvičení s vizuálním materiálem na konkrétních tvůrčích mini-projektech. Nedílnou a důležitou součástí je průběžná spolupráce s různými odborníky, umělci či vizuálními antropology. Kurz nabízí reflexi interdisciplinarity současného studia vizualit, např. dat z médií, z výstav, muzejních sbírek, z tvorby terénních dat či dokumentárních a jiných filmů.

Podmínky pro získání kreditů:

- 1) průběžné odevzdávání úkolů (15 bodů)
- 2) průběžný a předběžný mini-projekt zpracovávající vybrané téma, výzkumnou otázku, interpretaci dat z terénu opět se zvláštním ohledem na zpracování vizualit 3-5 normostran (30 bodů), nahrajte do 24. listopadu do Odevzdáárny kurzu v ISMU.
- 3) prezentace této práce v rámci průběžného workshopu/mini-konference (15 bodů),
- 4) závěrečná práce (esej, případová studie, krátký film, komentovaný soubor fotografií) by měla být analýzou vybraného tématu/problému se zvláštním ohledem na vizuální charakter dat v rozsahu cca 7-10 stran, v případě filmu

max. 5-7 min + písemný komentář (40 bodů). Nahrajte do Odevzdáárny kurzu do 15. ledna 2014

Podmínkou absolvování kurzu je dosažení *minimálně 60%*.

HLAVNÍ LITERATURA:

- Rose, Gillian. 2001. *Visual Methodologies: an Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. London: SAGE Publications
- Sturken, Marita. 2005. *Practises of Looking: an Introduction to Visual Culture*. New York: Oxford University Press
- Mirzoeff Nicholas (ed.). 2002. *The Visual Culture Reader*. London: Routledge
- Mirzoeff Nicholas. 1999 (česky 2012). *Úvod do vizuální kultury*. Praha: Academia
- Mitchell, W.J.T. 1994. *Picture Theory: Essays on Verbal and Visual Representation*. Chicago: U of Chicago P
- Banks Marcus and Morphy Howard (ed.). *Rethinking Visual Antropology*. New Haven: Yale University Press.
- Sarah Pink, László Kürti, and Ana Isabel Alfonso (eds.). 2004. *Working Images: Visual Research and Representation in Ethnography*. London: Routledge
- David Čeněk, Tereza Porybná (eds.), 2010. *Vizuální antropologie. Kultura žitá a viděná*. Nakladatelství Pavel Mervart

TÉMATA A ČASOVÝ PLÁN KURZU:

1. 18. září_ Organizační setkání.

organizace kurzu, rozdělení do debatních skupin, organizace úkolů a debat.

2. 25.září_ Co je to vizuální kultura? Možnosti vizuálních studií (Eva Šlesingerová)

hlavní pojmy, obraz, ikona, vizuální kultura, dějiny umění/kulturální studia/vizuální antropologie, ikonografická analýza, sémiotická analýza, analýza ideologie, analýza diskurzu, vidět kulturu, performance, umění a vizuální kultura, raná etnografická fotografie a film, věda, vidět „Druhého“, kolonialismus

povinná četba:

- Henrietta Lidchi. 1997. „The politics and poetics of exhibiting of other cultures“ In: Stuart Hall (ed.) *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: SAGE Publications. S. 151-222

- Stuart Hall. 1997. „The spectacle of the ‘Other’. In: Stuart Hall (ed.) *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: SAGE Publications.
- Representation: cultural representations and signifying practices / edited by Stuart Hall. London : SAGE Publications, 1997 (*The work of representation*, kap.1)
- Soukup, Martin. 2010. *Vizuální antropologie – vznik, vývoj a milníky*. In: David Čeněk, Tereza Porybná (eds.), *Vizuální antropologie. Kultura žitá a viděná*. Nakladatelství Pavel Mervart. Dostupné na: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=download&did=35985&kod=YMG059>
- Douglas Mary. 1995 (2010). *Poznámky o Bledém lišákovi a dvou antropologiích: o surrealismu a francouzské antropologii*. In: *Vizuální antropologie. Kultura žitá a viděná*. Nakladatelství Pavel Mervart.

doporučená četba:

- Rose, Gillian. 2001. *Visual methodologies: an introduction to the interpretation of visual materials*. London: SAGE Publications.
- Attila Kovacs. 2009. *Alláhovi bojovníci: vizuálna kultúra islámskeho radikalizmu*. Bratislava: Chronos. Str.40-88
- Zálešák, Jan. 2011. *Umění spolupráce*. Akademie výtvarných umění
- Flusser Vilém. 1994. *Za filozofii fotografie*. Praha: Hynek.
- Foucault, M. *Slova věci*. Praha. Kapitola: las Meninas
- Sarah Pink, László Kürti, and Ana Isabel Afonso. 2004. *Working images: visual research and representation in ethnography*. London; New York: Routledge.
- Barthes, Roland. 2005 (1980) *Světlá komora. Poznámka k fotografii*. Praha: Agite.
- Sontag Susan. 2002. *O fotografii*. Praha: Paseka

Úkol 1:

S pomocí textu z knihy Stuarta Halla: *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: SAGE Publications, 1997 (*zejména „The work of representation”, kap.1*) se pokuste zamyslet nad obrazem od René Magritte, který se nejmenuje *„Toto není dýmka“*. Rozsah 300-400 slov. Odevzdejte do Odevzdáárny kurzu do 8. října.

3. 2.října_Moc, dohled, panoptikon (Eva Šlesingerová)

dohled, soukromé a veřejné obrazy, archiv, oko kamery

povinná četba:

- Marita Sturken, Lisa Cartwright. 2009. *Studia vizuální kultury*. Praha: Portál. Část: „Obrazy, moc a politika“

doporučená četba:

- Foucault, M. 1975 (2000). *Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin. Kapitola Panoptismus, str. 275 - 316
- Harley, J.B. 2007. *Mapy, vědění a moc*. In: Filipová, M., Rampley, M. Možnosti vizuálních studií. Barrister&Principal
- Hansen, Ch., Needham, C., Nichols, B. 1991 (2010). *Pornografie, etnografie a diskurzy moci*. In: *Vizuální antropologie. Kultura žitá a viděná*. Nakladatelství Pavel Mervart.
- Piper, Karen. 2002. *Cartographic Fictions: Maps, Race, and Identity*. Rutgers University Press

+ výstava a katalog The Lucifer Effect/Luciferův efekt. DOX Praha 2011

4. 9. října_Tělo, věda, umění I. (Eva Šlesingerová)

medicína, tělo, biosféry, technologický obraz

povinná četba:

- Marita Sturken, Lisa Cartwright. 2009. *Studia vizuální kultury*. Praha: Portál, 2009, část: *Vědecký pohled*
- Kesner Ladislav. 2005. *Obrazy a modely ve vědě a medicíně*. In: *Možnosti vizuálních studií*. Brno: Barrister a Principal

doporučená četba:

- Lynn M. Morgan. 2009. *Icons of Life: a Cultural History of Human Embryos*. University of California Press
- Gilbert, S. 2000. *The Tattoo History Source Book*. Juno Books
- Cyborg Consciousness: A Visual Culture Approach to the Technologised Body. Dostupné na: http://www.acrwebsite.org/volumes/eacr/vol7/EuropeanVolume7_111.pdf
- Representation of body, renaissance anatomy
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2531059/>
- Anker, S., Nelkin, D. 2003. *The Molecular Gaze: Art in the Genetic Age*. Cold Spring Harbor Laboratory Press

Úkol 2:

Odevzdejte do odevzdávacího kurzu v ISMU krátkou analýzu s tématem těla, tělesnosti, medicíny. Použijte fotografie, které sami vytvoříte. Rozsah: 200-300 slov, 4-5 fotografií. Odevzdejte do 20. října. Fotky nakopírujte do tohoto textového souboru s popisem, interpretací a očíslováním

5. 16. října_ Technické obrazy. Nová média a vizualita. Vizualní kultura a Web 0.2 (Jan Zálešák)

povinná četba:

Marita STURKEN – Lisa CARTWRIGHT, *Studia vizuální kultury*, Praha: Portál, 2009

doporučená četba:

Jacques AUMONT, *O obraze*. Praha: Akademie múzických umění, 2010.

Karel CÍSAŘ (ed.), *Co je to fotografie?* Praha: Hermann & synové, 2004.

Louis DOULAS, „Within Post-Internet: Part One“

<https://dl.dropboxusercontent.com/u/1441203/Within-Post-Internet-Part-One.pdf>

Nelson GOODMAN, „Skutečnost znovu ztvárněná“. In: Vlastimil Zuska (ed.), *Umění, krása, šeredno*. Praha: Karolinum, 2003.

František Kůst, „Estetická role nových médií“. In: Filipová – Rampley (eds.), *Studia vizuální kultury*. Brno, 2007.

Martin LISTER a kol., *New Media. A Critical Introduction*. Routledge, 2009 (1. vydání 2003), dostupné jako pdf

Lev MANOVICH, „The Paradoxes of Digital Photography“,

http://manovich.net/TEXT/digital_photo.html

Jeff WALL, „Známky lhostejnosti. Aspekty fotografie jako konceptuálního umění“, *Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny*, 2012, č. 12, s. 58–86

6. 23. října_Instituce, galerie, muzea (Jan Zálešák)

institucionální rámec provozu umění (kategorizace institucí prezentujících výtvarné umění), trh s uměním, kdy je umění, otázky umělecké hodnoty – je imanentní nebo kontextuální, vliv institucí na tvorbu kánonu umění, tradice institucionální kritiky

doporučená četba:

- CLIFFORD, J. 1988. „On collecting art and culture.“ in: *Predicaments of Culture*. Harvard University Press. s. 215-251. (a44)
- Elena FILIPOVIC – Marieke VAN HAL – Solveig ØVSTEBO (eds.), *The Biennial Reader*, Hatje Cantz, 2010.
- GELL, Alfred. 1998. *Art and Agency: an Anthropological Theory*. Oxford University Press
- Ladislav KESNER, *Muzeum umění v digitální době*. Praha: Argo, 2000.
- Hans Ulrich OBRIST, *Stručná historie kurátorství*. Kutná Hora: GASK, 2012.
- Brian O'DOHERTY, *Inside the white cube : the ideology of the gallery space*. Berkeley (CA): University of California Press, 1999.
- Karsten SCHUBERT, *The Curator's Egg*, Londýn: Ridinghouse, 2009.
- Jan ZÁLEŠÁK, „Kritické umění a kurátorství v nejisté době.“ *Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny*, Praha: Vědecko-výzkumné pracoviště Akademie výtvarných umění v Praze, 2010, roč. 3, č. 8, s. 22–38.
- Dějiny kurátorství současného umění <http://artycok.tv/lang/cs-cz/category/extra/dejiny-kuratorstvi-curatory-history>

7. 30.října_Čtecí týden

Úkol 3.

Napište krátký analytický popis návštěvy jakékoli výstavy, galerie, muzea. Rozsah: 700-900 slov. Odevzdejte do 10. listopadu

8. 6.listopadu_Workshop témat a projektů (A – M), prezentace miniprojektů

příprava na závěrečnou práci, odevzdejte power point, anotaci vašeho tématu, ústní prezentace max. 5 min každé téma

9. 13.listopadu_Workshop témat a projektů (N-Z), prezentace miniprojektů

příprava na závěrečnou práci, odevzdejte power point, anotaci vašeho tématu, ústní prezentace max. 5 min každé téma

10. 20.listopadu_Tělo, věda umění II. (Eva Šlesingerová)

případ BioArt, věda a umění, kategorie živého

DEBATA: <http://tcaproject.org/>

Povinná četba:

- Kac, Eduardo (ed) 2007. *Signs of Life*. Massachusetts Institute of Technology, str: 1-28

Doporučená četba:

- Tactical Biopolitic: <http://mitpress2.mit.edu/books/chapters/0262514915intro1.pdf>
- Stelarc: http://www.amazon.com/Stelarc-Monograph-Electronic-Culture-Practice/dp/0262693607/ref=pd_sim_b_4
- Bioart, Stibral: <http://vvp.avu.cz/foto/sesit/2011-10/stibral.pdf>
+ obrazová příloha <http://vvp.avu.cz/foto/sesit/2011-10/obrazova-priloha.pdf>

11. 27.listopadu_HOST

12. 4. prosince_Vizuální data v antropologii/tvorba etnografického filmu

I.

(Tomáš Ryška)

etnografie a film, terénní výzkum a tvorba filmu, scénář, tvorba dat v terénu

povinná četba:

- David Čeněk, Tereza Porybná (eds.) 2011. Vizuální antropologie. Kultura žitá a viděná, úvod (Martin Soukup: *Vizuální antropologie: vznik, vývoj a milníky.*) s.15-25

13. 11. prosince_Vizuální data v antropologii/tvorba etnografického filmu

II.

(Tomáš Ryška)

produkce, aktéři, hudba, střih

povinná četba:

- Pink, S. 2009. Principles For Sensory Ethnography: Perception, Place, Knowing, Memory and Imagination (Doing Sensory Ethnography) s. 23-43.
- Banks, M. 2001. Material Vision (Visual Methods in Social Research) s. 49-72.

doporučená četba:

- Petrůň, Tomáš. 2011. Ecce homo. Esej o vizuální antropologii. Univerzita Pardubice